

Bacheloroppgave

ADM650 Jus og administrasjon

Interneringen av Mulla Krekar

- Hva må man, kan man og bør man gjøre?

Heidi Nakken

Totalt antall sider inkludert forsiden: 27

Molde, 22.mai 2015

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/ dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none"> • ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands. • ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt. • ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt. • har alle referansene oppgitt i litteraturlisten. • ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Georg Panzer

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 20.05.2015

Forord	1
1.0 Problemstilling og tilnærming	2
2.0 Valg av metode - deskriptiv dokumentanalyse	2
2.1.1 Kildevurderinger	3
3.0 Likhetsprinsippet	4
3.1 Etisk side – normativt etisk	4
3.1.1 Tilfellet Krekar	5
3.1.2 Etisk Dilemma.....	6
3.2 Rettslig side – normativt juridisk	7
4.0 Organisasjons- og instruksmyndighet	8
4.1 Rettslig utgangspunkt	8
4.2 Faglitteratur som rettskildefaktor	9
4.3 Graverrapporten.....	11
4.4 Om Kyrksæterørainstruksen	12
5.0 Parallelle saker – komparativ analyse	13
5.1 Qatada i England	16
5.1.1 Sammenligning Krekar-Qatada.....	16
5.1.2 Bakgrunnen for utvisningsvedtakene og håndteringen av disse.	17
5.1.3 Den Europeiske Menneskerettsdomstolen – normativt juridisk	18
5.2 Historisk norsk parallell – Lev Trotskij	20
6.0 Oppsummering	21

Forord

Ahmad Faraj Najmuddin ble født 7. juli 1959 i en liten landsby i nærheten av Halabaja øst i Nord Irak. Byen er innenfor det området som også kalles Kurdistan, ca en time fra grensen til Iran og 150 mil fra Bagdad. Gutten var flink på skolen, og studerte både Arabisk og naturvitenskap etter endt grunnskole. I studietiden i Suleimania traff han sin kommende kone Rohkosh i det Marxistiske studentmiljøet som han tilhørte der. Han begynte å lese islamske tekster, og ble med i en radikal bevegelse innenfor trosretningen Salafisme. Han reiste etter hvert til Peshwar i Pakistan, og fikk jobb som lærer på et teknisk universitet. Etter en stund der dro han hjem for å kjempe mot de Irakiske styrkene for selvstendighet for Kurdistan. Han var med å starte en rekke militante islamistiske små geriljagrupper, som etter hvert ble samlet til Ansar Al Islam. Da Saddam Hussein sine styrker gikk tungt inn i området la mange kurdere på flukt. En av dem som flyktet var Ahmad, som nå var kjent som Krekar. Han tok også tittelen Mulla, som er en tittel tilsvarende pastor i Norge, og kan brukes av alle som måtte mene de er en religiøs leder for en gruppe. Mulla betyr *Herre* på arabisk, og i religiøs sammenheng er det en rettlærd, som har lest Koranen mye, men har ingen formell posisjon i prestehierarkiet i islam. Krekar, Rohkosh og deres etter hvert fire barn, kom trolig ganske tilfeldig til Norge i den store flukten i 1991, og fikk status som Kvoteflyktninger. Kona og barna har senere fått oppholdstillatelse i Norge. Han pendlet til Nord Irak for å styrke og lede Ansar Al Islam. Denne gruppen holdes ansvarlig for store massakrer på Irakiske soldater og deres familier i Irak, og Irakiske myndigheter ønsker derfor Krekar utlevert slik at han kan dømmes for dette. Han har siden 2006 stått oppført på FNs terrorliste, og den 26. mars 2012 ble han i Oslo tingrett dømt til 5 års fengsel for terror- og drapstrusler, blant annet mot Erna Solberg, som på den tiden var kommunalminister i Norge. (wikipedia)

1.0 Problemstilling og tilnærming

Dette er en teoretisk basert tverrfaglig oppgave som dels er etisk, juridisk og dels er samfunnsvitenskapelig basert. Besvarelsen på problemstillingen og analysen vil derfor dekke flere fagområder og ha dels deskriptiv og dels normativt tilnærming.

Oppgaven vil ta for seg saksgangen rundt beslutningen om internering av Najmuddin Faraj Ahmad, født 7.7.1956, bedre kjent som Mulla Krekar, til Kyrksæterøra, med spesielt fokus på likhetsprinsippet og instruksjonene mellom departement og direktorat. Hvordan håndteres denne typen saker i Norge sammenlignet med praksis i andre land.

Problemstillingen er om Krekar representerer en så stor fare for det norske samfunnet at politisk ledelse må agere. Hva justisdepartementet må gjøre er avhengig av hva de juridisk sett kan gjøre, og hva de etisk sett bør gjøre.

2.0 Valg av metode - deskriptiv dokumentanalyse

Kvalitative metoder er konsentrert omkring data som samles inn, men denne informasjonen kan også være hentet inn av andre. Dette trenger ikke bare gjelde statistikk, men kan også være av en mer litterær eller ordrik karakter (Jacobsen 2005). Denne oppgaven henter dokumenter fra rettskilder, rettskildetolkninger, domsavsigelser, kjennelser, fagbøker og andre kilder til faktaopplysninger.

Innenfor metodefaget trekkes det frem spesielt tre situasjoner som gjør at dokumentanalyse er best egnet. Situasjon en er når det er umulig å samle inn primærdata.

Dette kan være at personene er utilgjengelig, enten de er i en posisjon der de ikke kan eller vil la seg intervjuer, eller at de rett og slett ikke eksisterer lenger. Selvfølgelig ville det være en spennende studie i seg selv å intervjuer Mulla Krekar eller andre i hans nettverk, men det er lite sannsynlig at det skulle være mulig. Selv om det muligens kunne gi oss noen interessante funn, hadde det heller ikke gitt svar på problemstillingen. I slike tilfeller kan man i forskningen legge vekt på det kilden selv har sagt eller skrevet, for eksempel i TV-intervjuer eller andre media.

Den andre situasjonen som beskrives i læreboken er når man ønsker å få tak i hvordan andre har fortolket situasjoner eller hendelser.

Oppgaven sammenligner dommer og kulturer i flere land, over en lengre tidsperiode.

Denne informasjonen finner man gjennom å tolke hva som har blitt skildret i media eller andre kilder der personer som er interessante for oppgaven har uttalt seg, eller dommer og kjennelser som forteller oss hvordan domstolene har tolket både Krekars fremferd, men også dommer fra andre land og den Europeiske Menneskerettsdomstolen, som gir oss et sammenligningsgrunnlag.

Den tredje situasjonen er når man ønsker å finne ut hva mennesker faktisk har sagt eller gjort. Det gjelder jo også i høyeste grad for denne oppgaven, der vi må se på hva Krekar har sagt og gjort for å kunne gjøre en vurdering av interneringen og engasjementet fra politisk hold.

Samfunnsvitenskapen definerer de verktøyene vi kan bruke for å samle inn informasjon. Det handler også i stor grad om å kunne systematisere, organisere, analysere og tolke de data man samler inn, slik at den blir forståelig for leseren. (Tornes 2012). Jeg henter inn data fra ulike kilder, og bruker i stor grad fagbøkene fra studiet og andre fagbøker innenfor samme område for å gjøre analysene, og anvender juridisk metode, og komparativ metode. Juridisk metode innebærer å gjøre rede for hva man bygger på og hvordan man resonerer når man tar standpunkt til rettsspørsmål (Eckhoff 1993). Komparativ metode bygger på teoriene fra faget komparativ politikk. *Sammenlignende politikk utgjør det systematiske studiet av politiske institusjoner, organisasjoner, prosesser og adferd på lokalt, nasjonalt og internasjonalt plan..... Hva karakteriserer samspillet mellom staten og ulike interessegrupper og partier i stater med få og mange konfliktlinjer?* (wikipedia) Herunder også rettssystemene.

2.1.1 Kildevurderinger

Ettersom oppgaven er basert på dokumentanalyse er det viktig å ha et kritisk blikk til de kildene man henter inn data fra. I denne oppgaven er en del av kildene lovertekst og rettsregler. Rettsregler er tolking av lovttekst, og kan derfor være påvirket. Lovene er å regne som rådata, mens tolkningene blir å regne som sekundærdata som vi finner i fagbøkene. *Sekundærdata kan ofte forekomme i ordform. Det kan være data i form at politiske taler fra en gitt tidperiode, politiske partiprogrammer, en brevveksling mellom to personer eller aviser og tidsskrifter.* (Jacobsen 2005)

Domsavgisler både fra Norge, England og Den Europeiske menneskerettsdomstolen er med i oppgaven. Disse vurderer jeg som rådata, ettersom det er dommene i seg selv som er interessante. En dom har også vært gjenstand for kontradiktorisk gjennomgang, slik at begge sider i saken har fått fremlagt sine argumenter. Rettsdokumenter vil derfor ses som objektive, mens politisk informasjon er subjektiv, og har som formål å påvirke.

I arbeidet med å finne sammenlignbare saker i andre land, har jeg lest mye fra utenlandsk presse og funnet informasjon på wikipedia. Dette er informasjon som jeg bruker med varsomhet, men det er likevel nyttig. Wikipedia har mange gode linker til rettskilder og annet, slik at et søk kan lede meg til en sikrere kilde. Aviser er en svært subjektiv kilde. Preget både av journalistens oppfatning og hva avisen tjener penger på å skrive. Avisoppslag er likevel nyttig i den grad jeg vurderer folks oppfatning og samfunnets oppfatning av en sak eller en person, fordi pressen gjerne gjenspeiler «folk flest». Ettersom noe av denne oppgaven er en sammenligning av kulturforskjellen mellom Norge og England, er avisene en del av den kulturen jeg vil se på, og dermed nyttige i seg selv.

3.0 Likhetsprinsippet

*Som menneske er vi alle like
og på samme tid er vi unike
ingenting av det kan vi forandre
vår egen vei kan ikke gås av andre*

- Kristin Linde

3.1 Etisk side – normativt etisk

Den franske revolusjons prinsipper var «Libertè, egalitè, fraternitè». Oversatt «Frihet, likhet, brorskap.» Altså er likhetsprinsippet bærende for denne betydningsfulle bevegelsen. Også den amerikanske uavhengighetserklæringen, som ble resultatet av den amerikanske uavhengighetskrigen, er regnet som en av de store samfunnsutviklende paradigmer i historien. Her er likhetsprinsippet oppsummert i «all men are created equal». Begge disse to store revolusjonene var inspirert av opplysningstidens tankesett og idealer, som igjen fører tråden tilbake til den tyske filosofen Kant, som en av de mest betydningsfulle meningsbærerne. Men hva innebærer egentlig likhet?

Det engelske ordet for likhet *Equality*, er avledet av det latinske ordet *aequitas*, som spesifiserer rettigheter i forholdet mellom objekter/personer i et spesifikt tilfelle, eller sett av tilfeller. (Gosepath SEP 2001). Skiller seg derfor fra ordet *similarity* som er et mer

generelt uttrykk, og ofte brukes for å beskrive *sameness*, altså at ting er det samme, eller i utgangspunktet helt like.

Aristoteles deler likhetsprinsippet inn i numerisk likhet og proporsjonal likhet. En numerisk likhet er når to søsken får akkurat like mye drikke i glasset, altså fordelingen er lik. Men Aristoteles hevder også at numerisk likhet ikke alltid er rettferdig. Kanskje har den ene broren jobbet hardt og er mer tørst, og da vil det være mer rettferdig at han får mer drikke. Proporsjonal likhet tar hensyn til omstendighetene, og gir lik fordeling under like omstendigheter, dette er grunnlaget for formell likhet. Man har like rettigheter når utgangspunktet er likt.

Vi har likhetsprinsippet i vår grunnlov, det har ikke Storbritannia, som er et land vi skal sammenligne oss med i denne oppgaven. Der har det til enhver tid sittende parlament kan endre alle lover.

Utviklingen i perioden rundt revolusjonene var annerledes i Storbritannia enn i Norge og andre deler av Europa, Norge var et «nytt» land som skulle finne sin plass med nyvunnen uavhengighet. Storbritannia hadde en gradvis utvikling der det ikke var like store paradigmeskifter.

3.1.1 Tilfellet Krekar

Det var i forbindelse med løslatingen 25. januar 2015, etter endt soning for dommen fra Oslo Tingrett 26 mars 2012, at justisdepartementet ønsket å sette Krekar i sikret bolig eller på annen måte hindre at han ble en fri mann frem til utsendelsen kan fullbyrdes.

Det er her diskusjonen om instruks fra departementet kommer inn. En instruks fra et departement kan i utgangspunktet være spesifikk og gjelde for enkeltsaker, men med de unntak som gjelder rettigheter og straff. Jeg kommer tilbake til dette i kapittelet om organisasjon- og instruksmyndighet. I dette tilfellet må instruksjonen også være generell på samme måte som en lov skal være generell. Man kan ikke lage en egen lov som gjelder bare for mulla Krekar, uansett hvor gjerne man ønsker å løse problemet. En slik Lex Krekar ville bryte med likhetsprinsippet om at vi skal dømmes etter samme lov.

Likhetsprinsippet hindrer derimot ikke for at ulike personer blir dømt ulikt etter de samme lovene.

Den første dommen som Krekar har sonet frem til nå, var trusler mot kommunalminister Erna Solberg, og tre kurdere. Uttalelsen gikk på at dersom Krekar ble utsendt til Irak og fikk dødsstraff, så måtte Erna Solberg påregne å lide samme skjebne. Dette er en drapstrussel, og Krekar ble dømt. En kjent sak fra mediene er stortingsrepresentant Mezyar

Keshvari fra Frp som uttalte på utestedet Lorry, at han kulle skyte NRK programleder Ingunn Solheim, dersom hun behandlet han en gang til som hun hadde gjort i debattprogrammet Debatten tidligere samme kveld. (Dagbladet 12.12.2014)

Dette ble en Dagbladsak, men ikke noe mer. Lorrysaken ble ikke anmeldt, og kan derfor ikke direkte sammenlignes, men mon tro om det ville det fått større konsekvenser om Krekar eller en annen islamist kom med en lignende uttalelse på Lorry ovenfor en journalist en kveld.

Mange vil hevde at Mulla Krekar er man mann med en spesiell posisjon i samfunnet han har en tittel og respekt som gjør at mange lytter til ham. Ikke minst han selv. Dette kan også argumenteres for og imot, og det kommer an på graden man legger i respekten, og hvor mange som er mange. Men ifølge ham selv, og det som har kommet frem i debatten har han noen tilhengere som kan være villig til å utføre hans ordre når han sier hva som skal skje. Det medfører at hans trusler kan være reelle og er farlige for dem det gjelder. Erna Solberg hadde to sikkerhetsvakter hvor enn hun gikk i flere år etter trusselen.

Det er altså likhet for loven, men ikke likt etter loven. Dette oppfattes i norsk tradisjon som rettferdig, på samme måte som at en bot for økonomisk mislighet har sammenheng med betalingsevne og størrelsen på summen forseelsen handler om. Eller at en fartsbot avhenger av farten man har hatt.

For oss er det i samme tradisjon en selvfølge at retten skal være uavhengig av politikken, dommeren skal ikke ha noen agenda. Men kan retten være uavhengig av så stort press fra politikk og opinion? Og ikke minst medias press? Jeg stiller ikke spørsmål om dommerne i Krekarsaken ikke rettmessig kan hevde sin uavhengighet, og antyder på ingen måte korrupsjon, men dommere og jurymedlemmer lever også i verden. De vet hva folket forventer, de vet hva politikerne vil, og de har også media på alle kanter.

3.1.2 Etisk Dilemma

Det er et etisk dilemma til i Krekarsaken. Hvor langt skal man strekke seg for å gi demokratiske rettigheter til en person som ikke anerkjenner demokratiske verdier. Et dilemma eller paradoks er per definisjon en selvmotsigelse. Dette er definisjonen fra Wikipedia: *Et paradoks, også kalt anomali, er en diskrepans/uoverensstemmelse mellom hva en teori sier og hva sunn fornuft forventer. Forekomsten av paradokser hos en teori er*

naturligvis brysomt, men unnvikes ofte gjennom å innta posisjonen at sunn fornuft formes av hvordan ting ser ut å være, og ikke av hvordan de (egentlig) er, dvs. til teoriens fordel.

Krekar er uttalt imot mange av de verdiene som ligger i vårt demokrati. Tilfellet han er dømt for er trusler. Han har også i intervjuer uttalt at de som tegner Muhamed fortjener å bli halshugget etter Sharia. Han ønsker altså en Sharialovgivning, men bruker norsk lov for å beskytte seg selv fra utsendelse til Irak. Ytringsfriheten står sterkt i vår demokratiske tradisjon. Siste årene har nettopp ytringsfriheten vært gjenstand for debatt, fordi grupper med samme oppfatnings om Krekar har utført terrorhandlinger for bekjempe den. Vi som et demokratisk land, med likhetsprinsippet nedfelt i vår grunnlov, har ikke annet valg enn å behandle Krekar på lik linje med alle andre, selv om han selv er imot vår lovgivning. Norge er også bundet av internasjonale konvensjoner som vil gi store konsekvenser for oss som nasjon om vi bryter. For mange vil nok dette være i strid med deres sunne fornuft, som i definisjonen. Likevel så er det jo slik at et prinsipp, her likhetsprinsippet, først er noe verdt når det utfordres. Vi følger demokratiske prinsipper, og avgjør dermed som i definisjonen til teoriens fordel.

Dette et godt eksempel på avveiningen mellom pliktetikk og konsekvensetikk. Pliktetikken vil lære oss at også Krekar, selv om han selv ytrer udemokratiske holdninger, skal ha den samme beskyttelsen av norsk lov som alle andre. Konsekvensetikken vil nok hevde at det er for store ulemper for samfunnet å beskytte Krekar og ha han i landet. Mannen er til fare for rikets sikkerhet, og skal derfor ut. Det er forskjell på å føle det og gjøre det. Mange pliktetikere vil nok også føle at Krekar burde ut, men at vi fordi vi følger viktige prinsipper ikke kan gjennomføre en utsendelse.

3.2 Rettslig side – normativt juridisk

Likhetsprinsippet knesettes i Grunnlovens §98. *Alle er like for loven.*

Denne paragrafen kom inn i revideringen av grunnloven i 2014 i forbindelse med 200 års jubileet. I forarbeidene til denne endringen legges det stor vekt på rapporten fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven, avgitt 19. desember 2011. Her er det nettopp kompetansen til de tre statsmaktene som tas frem, som begrunnelse for at likhetsprinsippet skal nedfelles i egen paragraf.

Grunnlovens rettslige funksjon er særlig synlig gjennom reguleringen av statsmaktens kompetanse. De tre statsmaktens arbeidsområder og arbeidsoppgaver er nærmere definert i Grunnloven, og deres kompetanse er avgrenset av de øvrige statsmaktens kompetanse og av absolutte skranker for statsmaktens myndighetsutøvelse.

Dette innebærer at det er dømmende makt som skal være konkret og avgjøre individuelle saker, men de folkevalgte organer skal som lovgivende forsamling ta stilling til generelle spørsmål.

Stor publisitet, gjentatte trusler og lovbrudd har skapt ny usikkerhet og det det kommer frem gjennom pressen og sosiale media om at mange forventer at denne saken må løses. Frp har trolig profilert mye på at de hadde «Krekar ut på første fly» nærmest som en fanesak i valgkampen. FrP har nå fått den maktposisjon de ønsket og har Justisministeren. Når man på grunn av internasjonale konvensjoner ikke får satt Krekar på flyet ut av landet, så må man finne en måte å håndtere ham på, som viser handlekraft og at an står ved sine løfter. Krekar hadde sonet ferdig dommen, og skulle være en fri mann. Vi vet via media at justisdepartementet med statssekretær Jøran Kallmyr forespurte om man kunne lage en egen instruks for mulla Krekar for å kunne holde ham i varetekt, og svaret var nei, en instruks i dette tilfellet må gjelde generelt. Det er helt klart et ønske fra politisk myndighet om å gi en beskjed til utøvende myndighet om hva de skal gjøre med Krekar. Når vi leser kjennelsen fra Lagmannsretten, så var det nettopp her det skjedde. Dette var den «usynlige instruks» som i realiteten blir tolket som en Lex Krekar, som gjør at politiets vedtak senere oppheves. Jeg skal komme grundigere tilbake til dette når jeg kommer til vurderingen av prosessen rundt Kyrksæterøavedtaket spesielt. Instruks ble laget generelt for gruppen *«innvandrere som har fått avslag på sin søknad om opphold, og er til fare for rikets sikkerhet»* og den er generell nok, fordi den omfatter en gruppe. Det har i etterkant heller ikke blitt stilt spørsmål om denne delen av instruks konkret. Så bestemte politidirektoratet at mulla Krekar skulle sendes til asylmottaket på Kyrksæterøra i påvente av utsendelsen, noe som det heller ikke stilles tvil ved om at de har kompetanse til. Dette vedtaket har nå blitt prøvd i to rettsinstanser, og lagmannsretten har nå opphevet vedtaket fra politiet.

4.0 Organisasjons- og instruksmyndighet

4.1 Rettslig utgangspunkt

Departementets instruksjonsmyndighet fremgår av Grunnloven §3, *Den utøvende makt er hos kongen*, og begrenses kun i tilfeller som gjelder rettigheter og straff som i Utlendingsloven §76. Tiltakene som politiet kan gjennomføre med hjemmel i Utlendingsloven, som bestemt bosted og meldeplikt er ikke en straff per definisjon, men

det har straffekarakter på den måten at det begrenser den det gjelder, og fratrar vedkommende rettigheter.

Med utgangspunkt i Grunnlovens §3 har alle departement, altså Kongen, kompetanse til å gi instruks nedover i sine organisasjoner. Herunder direktorater og helt ut til førstelinjen. Dette er rettslig sedvane, og i praksis slik departementene og direktoratene fungerer. Ettersom dette er sedvane og ikke er konkretisert i loven, vil det være umulig å finne hjemmel i lovverket. Dette er også trolig grunnen til at kjennelsen som opphever vedtaket viser til lærebøkene. Her finner vi at *unntaket når det gjelder den enkelte borgers rettigheter og straff er nettopp fordi vi har en grunnleggende etisk forståelse av at det skal være en uhildet rett og en politisk uavhengig påtalemyndighet* (Auglend 2004).

Politiet gav sin Kyrksæterørainstruks med hjemmel i Utlendingsloven §76. Politiet har hjemmel i samme lov §105 og pålegge utlendingen bestemt bosted og meldeplikt, dersom han er til fare for rikts sikkerhet. Det er stadfestet i tidligere dommer at Krekar er i den kategorien, og det skulle således ikke være noe særlig tvil. Tingretten gav også politidirektoratet medhold i at de hadde kompetanse til å utøve slik makt, og gi slik instruks. Lagmannsretten har likevel opphevet vedtaket, med vekt på at det var gitt en instruks fra departementet til direktoratet som gikk for langt, i nær tidsmessig tilknytning til vedtaket i politidirektoratet.

4.2 Faglitteratur som rettskildefaktor

Kjennelsen fra Lagmannsretten begrunnet delvis opphevelsen av interneringsvedtaket med å vise til to fagbøker. *Departementet har ingen instruksjonsmyndighet når det gjelder påtalemessige avgjørelser som treffes av påtalemyndigheten i medhold av straffeprosessloven, jf. Eckhoff/Smith Forvaltningsrett 10. utgave side 153 og Auglend mfl. Politirett 2. utgave side 65. Det er imidlertid ikke tvilsomt at det alminnelige utgangspunktet om instruksjonsmyndighet gjelder også overfor politiet når politiet opptrer som forvaltningsmyndighet.*

Rettsvitenskapen øver stor innflytelse på en direkte måte gjennom at mange legger vekt på de standpunkter og argumentasjon som finnes i litteraturen når de tar stilling til rettsspørsmål (Eckhoff 1993). I eldre rettskildeteori var det vanlig å operere med bare to rettskildefaktorer, loven og sedvanen. Dette er i Eckhoffs bok om rettskildelære utvidet til en bredere og mer forklarende modell. Lovteksten er øverst, så følger lovforarbeider, rettspraksis (dommer) og andre myndigheters praksis og privates praksis, før også rettsoppfatning (hovedsakelig juridisk litteratur) og reelle hensyn tas med. Retten skal ikke

føle seg bundet av litteraturen, men den kan være nyttig å bruke fordi den gjerne har funnet frem til lovtekster som er relevante eller sammenstilt rettspraksis som kan overføres til en konkret sak.

Sammen med det som rettskildelæren kaller reelle hensyn, altså omstendighetene rundt saken og Krekars situasjon, har faglitteraturen i denne saken blitt vektet svært tungt som rettskildefaktor. Eckhoff oppsummerer reelle hensyn med *vurderinger av hva som er rettferdig, rimelig, formålstjenelig eller lignende*.

Hva sier så faglitteraturen om instruksjonsmyndighet mellom departement og direktorat. Jeg velger å bruke de samme fagbøkene som kjennelsen legger til grunn. Også fordi dette er to meget anerkjente bøker som brukes i pensum på høyskoler over hele landet, også her ved Høgkolen i Molde. Pensumboken i forvaltningsrett av Eckhoff slår fast i sitt kapittel om Organisasjons og instruksmyndighet at Regjeringen har kompetanse jamfør Grl §3 til å organisere og gi instruks nedover i sitt departement, som igjen kan delegerer makt til sine direktorater, helt ned på nederst nivå, og i enkeltsaker. Så nevnes det at der er uavhengige organer som er unntatt direkte instruks. (side 154 som det vises til i kjennelsen) For eksempel kommunene. Boken har altså på dette feltet ganske lite kapittel men ganske generell informasjon. Fagboken Politirett av Auglend med flere, er noe mer konkret på side 65 som er den det vises til i kjennelsen fra lagmannsretten.

Det er bare Kongen i statsråd so kan fastsette alminnelige regler og gi bindende direktiver av riksadvokatens verv, jf. Strpl §56, 2. ledd. Denne ordningen, som har som formål å sikre påtalemyndighetens uavhengige stilling i forhold til både politiske myndigheter og den ordinære forvaltningen, har gitt opphav til det såkalte tosporede system. Dette innebærer at ansvaret for kriminalitetsbekjempelsen er delt mellom Justisdepartementet og påtalemyndigheten. Departementet har ingen instruksjons- eller omgjøringsrett når det gjelder de påtalemessige beslutningene som treffes v påtalemyndigheten eller påtalemyndighetens øvrige tjenestemenn. Videre står det: ifølge strpl §55, 1. ledd nr 3 og 4 inngår de øverste stillingshaverne i politiet og lensmennene blant påtalemyndighetens tjenestemenn. Denne kombinasjonen av politi og påtalemyndighet i samme etat representerer et sentralt trekk ved vår politiordning.

Auglend påpeker altså at det er viktig med et skille for å sikre uavhengigheten, mellom politikk og utøvende makt. Instruks fra departementet blir vurdert som generell nok, men den går inn i politiets område når den nevner konkrete tvangsmidler som bestemt

bosted og meldeplikt. Det blir sett på som innblanding i politiets anliggende, siden tvangsmidler skal besluttes på politifaglig grunnlag.

4.3 Graverrapporten

Graverrapporten (NOU 2006:14) er en gransking av UDI med navn etter lederen for granskingskommisjonen Hans Petter Graver. Mandatet til granskingskommisjonen var å gjennomgå Utlendingsdirektoratets utforming av praksis og forlengelse for departementet, med utgangspunkt i 182 saker der nord irakere som tidligere hadde hatt midlertidig oppholdstillatelse som ikke dannet grunnlag for familiegjenforening (MUF- tillatelse). Rapporten slår fast at UDI ikke har unntak fra instruksmyndigheten mellom departement og direktorat. Så hvorfor blir denne rapporten interessant for vår problemstilling?

Interneringsvedtaket er hjemlet i Utlendingslova §105. Denne loven er i stor grad styrende for arbeidet til UDI. Som nevnt over, er tiltakene i §105 som bestemt bosted og meldeplikt ikke en straff, men det har likevel straffekarakter. Det fører til at dette punktet er unntatt instruksmyndighet fra departementet, og skal ligge til direktoratet. Det er altså et unntak fra praksis i UDI, som i utgangspunktet ikke har unntak fra instruksjonsmyndigheten.

Kapittel 12 i Rapporten beskriver ganske inngående forholdet mellom departementer og direktorater, og instruksene dem imellom. Jeg mener dette er en relevant sammenligning, fordi det beskriver grundig hvor nært og komplekst dette forholdet er. Det vises også i rapporten til undersøkelser gjort i forholdet nettopp mellom Justisdepartementet og politidirektoratet. Rollen til departementene er todelt. De skal både være faglig sekretariat for den til enhver tids sittende politiske ledelse, og være instruksjonsmyndighet ovenfor underliggende direktorater. Rapporten stiler derfor spørsmål med hvor faglig uavhengig direktoratene klarer å være, og hvor uavhengig de bør være. Statskonsult har gjort en vurdering av forholdene mellom politidirektoratet og justisdepartementet, som vises til i Graverrapporten. Denne peker på at departementet synes direktoratet er for trege til å fange opp politisk vilje, og har lite endringsvilje, mens direktoratet synes departementet er for detaljstyrende, og maser for mye om politikk. Generelt viser rapporten til en rekke punkter som er utfordrende mellom direktorater og departement.

I de aller fleste sammenhenger vil det nok være en positiv ting med nært samarbeid og god fagforståelse, men det byr også på utfordringer. Som rapporten påpeker for UDI, vil nok det samme gjelde for justis. Man sikrer seg med grundige saksbehandlingsrutiner, systemer og grundig loggføring.

4.4 Om Kyrksæterørainstruksen

I pressemeldingen etter kjennelsen i Borgarting lagmannsrett 20.03.2015 kan man lese *«Lagmannsrettens kjennelse er begrunnet med at Justis- og beredskapsdepartementet gikk ut over sin kompetanse da departementet gav instruks til Politidirektoratet om at personer som er utvist fra Norge fordi de utgjør en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, men som er vernet mot utsendelse etter utlendingsloven § 73, som hovedregel skal pålegges bestemt oppholdssted, og at oppholdsstedet som hovedregel skal legges utenfor de større byene og omegn.»*

Det er altså instruksen om tvangsmiddelet som har opphevet vedtaket, det var der justisdepartementet hadde gått for lagt. Man kan videre lese i pressemeldingen at *«Pålegg om bestemt oppholdssted etter utlendingsloven er et tvangsmiddel som det er forbeholdt politiet å treffe beslutning om. En slik beslutning skal treffes på grunnlag av et politifaglig skjønn og med mulighet for en etterfølgende kontroll av domstolen. Det følger av utlendingsloven § 76 og § 128 at departementet ikke kan instruere politiet om bruk av tvangsmidler, heller ikke i sikkerhetssaker. Dette er klart når det gjelder konkrete enkeltsaker.»*

Justisministeren svarer pressen og sier seg uenig med Lagmannsretten, og skal vurdere om de skal endre eller trekke instruksen. Mer har ikke skjedd i saken, men trolig er det fordi Krekar nå igjen er fengslet for nye overtredelser, og behovet for å plassere han er borte for en stund.

Leser man bare pressemelding om kjennelsen, så kan dette se vel og bra ut. Man finner tydelig i loven at departementet ikke skal beslutte tvangsmidler i enkeltsaker. Det spesielle er at det ikke er departementets instruks, men politidirektoratets vedtak som er oppe til behandling. Her er altså to ulike hendelser. En instruks fra departementet til politidirektoratet, som er generell og gjelder en gruppe mennesker, som mulla Krekar kommer inn under. Denne instruks argumenteres det for i kjennelsen, og dens generelle karakter trekkes ikke i tvil. Den er generell nok, men der de trekker over, er når de nevner spesifikke tvangsmidler i instruks. Hvilke tvangsmidler som skal iverksettes skal besluttes på faglig basis, og i hvert enkelt tilfelle.

Så er det vedtaket i politidirektoratet og instruksen om å plassere Krekar på Kyrksæterøra med meldeplikt. Det er ikke tvil om at politiet har myndighet til å gjøre slike vedtak, og at de har den nødvendige kompetanse. Det er heller ikke tvil om at politiet kan gjøre en

vurdering og si at Kyrksæterøra er rette plass for Krekar. Dette vedtaket kunne de gjøre med eller uten instruks fra departementet. Likevel er det dette vedtaket som oppheves. Det blir altså mer forståelig hvorfor kjennelsen bare hjemler i lærebøker. For i lovteksten er vedtaket som politiet gjorde, som her oppheves, isolert sett helt innafor. Å bruke to fagbøker i stedet for å hjemle dommen i lovverk blir her å sammenligne med et forsøk på å sette to magre kuer i en bås for å få ei feit. Instruks som her oppheves er lovlig, men sammen med instruks fra departementer som kom noen dager før blir den problematisk, fordi man trekker den konklusjonen at politiet har gjort sitt vedtak med politiske føringer i bakhodet. Politiet vet hva politikerne vil, og handler utfra det. Det vises til tidsløpet mellom instruks fra departementet, og vedtaket i direktoratet, og at på grunn av den korte tiden er sannsynlig at instruks har påvirket beslutningen. Det at politiet uavhengig av den nye instruks hadde kompetanse til å fatte dette vedtaket, velger lagmannsretten å ikke behandle som relevant.

Fra kjennelsen: Når dette er situasjonen, kan det etter lagmannsrettens oppfatning ikke få avgjørende betydning for vurderingen av konsekvensene av kompetanseoverskridelsen hvorvidt politiet, instruks tenkt bort, ville hatt hjemmel i utlendingsloven § 105 første ledd bokstav d jf. § 99 første ledd til å gi et pålegg mot Faraj med et innhold tilsvarende pålegget 20. januar. Lagmannsretten går således ikke inn på dette spørsmålet.

Justisdepartementet kom seg altså rundt første sving med at de gjorde instruks generell for å gjelde en gruppe og ikke en enkeltperson, men de snublet i andre rekke med å gi for detaljert instruks om oppholdssted utenfor by. Tvangsmiddelet skal ikke departementet legge seg bort i.

5.0 Parallele saker – komparativ analyse

Den analytiske tradisjonen identifiserer og forklarer likhetene mellom lands institusjoner, aktører og prosesser systematisk. Rettsvesenet er en slik institusjon som kan sammenlignes og forklares gjennom teorier fra komparativ politikk. Innenfor komparativ politikk, er det tre ulike tradisjoner (Caramani 2008) Studien av enkeltnasjoner, metodisk standardisering og analytisk sammenstilling av empiri og metoder. Den siste vil være anvendelig i denne oppgaven, fordi vi skal vi sammenligne flere saker, flere land, og over lengre tid.

Hvordan er vår håndtering av Krekar sammenlignet med andre land? Det mest naturlige er å sammenligne seg med et land i den vestlige verden, som man vil mene har noenlunde den samme forståelse for rettferdighet som oss selv.

I kjølevannet av 9/11 og USA sin *Krig mot terror*, har mange vestlige land og USAs allierte hatt sin egen kamp mot terrorbevegelser og enkeltpersoner. Det er mange saker i flere land som handler om utsendelse av personer med tilknytning til terror. Både i Sverige og Danmark har de sine vanskelige «krekarsaker». Etter å ha lest gjennom flere ulike dommer og presseoppslag fra flere land, kom jeg frem til at den best sammenlignbare saken er Qatada-saken i England.

Det engelske rettssystemet er bygget opp på en annen måte enn vårt, blant annet fordi det britiske parlamentet har suverenitet til å endre alle lover til enhver tid.

Definisjon fra Wikipedia: Parlamentarisk suverenitet (også kalt parlamentariske overlegenhet eller lovgivende overlegenhet) er et begrep i den konstitusjonelle loven om noen parlamentariske demokratier . Det gir at den lovgivende organ har absolutt suverenitet , og er suveren over alle andre statlige institusjoner , herunder utøvende eller dømmende organer. Konseptet inneholder også at den lovgivende organ kan endre eller oppheve tidligere lovgivning, og slik at det ikke er bundet av skrevne loven (i noen tilfeller , selv en borgerrettighet) eller ved presedens .

Dette står i kontrast til maktfordelingsprinsippet vi har i Norge. England har ikke en grunnlov som står over andre lover og har en sterk beskyttelse gjennom at den må endres med 2/3 flertall og over to valgperioder, slik som vi har det i Norge. Ulikheten gjenspeiler seg blant annet i at engelsk høyesterett heter House of Lords, og er sammensatt av Lorder som har fått sine titler på annet grunnlag enn juridisk tyngde, og kan sammenlignes med vårt gamle odelsting.

Det som gjør Qatada-saken spesielt interessant er instruksene om internering. Den siste kjennelsen fra Krekarsaken understreker hvor strengt skillet mellom politisk nivå og direktoratet. I England var det nettopp innenriksminister David Blunkett som beordret internering av Qatada. Etter flere år i internering, kom i 2012 vedtaket om utsendelse opp i EMC der Qatada fikk medhold. Etter dette ville engelsk rett sette fri Qatada, til store protester fra myndighetene. Daværende innenriksminister Theresa May, gikk ifølge the Daily Mail hardt ut mot Mr Justice Mittings avgjørelse. Altså kan også det britiske rettssystemet overstyre departementer og ministere, men ministeren hadde et ess til i ermet. På grunna av at England har ratifisert antiterrorloven som kom etter 9/11 kan ministeren sammen med *the Commons Home Affairs Select Committee* beslutte å sette han under *Terrorism Prevention and Investigation Measure*, som har han under konstant overvåkning.

Ser vi på Norge og England med Rokkans skillelinjeteori, så ser vi en ganske stor forskjell på våre to lands kulturer. Skillelinjemodellen til Rokkan går veldig kort fortalt ut på at det er motsetninger som skaper grunnlaget for politiske partier, for politikkutvikling, og også da for valg av valgsystem og oppbygging av institusjoner, herunder også rettssystemet. Hvordan man organiserer sine institusjoner og hva som er skillelinjene i samfunnet gjenspeiler jo også statens legitimitet i folket. Jo flere gjennomgående skillelinjer som er i et samfunn, jo større blir behovet for flere partier og med konsensus. Jo sterkere skillelinjen er, so sterkere er konfliktnivået i politikken, og dermed mellom blokker eller partier. I Storbritannia er klasseskillet den overskyggende konflikten. Arbeiderne mot eierne. Fagforeningen mot bedriftseierne. Et tydelig skille som overskygger andre mindre skiller, og gjør at to partier har vært de dominerende.

Norge har ikke et typisk klasseskilt samfunn. Det er selvfølgelig også her et slikt skille, spesielt i innlandet, der husmannsvesenet sto sterkt til helt frem på syttitallet. Men dette skillet er ikke overskyggende. Norge er et land med mange fjorder og fjell, og spredt bebyggelse. Dette gir mange by/land konflikter, og vi har sågar et eget bondeparti. Vi har en kyst som er preget av internasjonal handel og eksportindustri, dette gir globalisering, og da også motkrefter med proteksjonisme. Vi har urbefolkning, og en protestantisk kirke. Mange særinteresser som skal tas hensyn til, hver og en av dem nok stoff til en egen oppgave alene. Parlamentet i England avspeiler kulturen med å ha steile linje, buing og høing i salen. Svart eller hvit, rød eller blå. Den britiske politikken er lite preget av kompromisser. Leser man engelske aviser, ser man også godt at tonen er tøffere mot enkeltpersoner enn i Norge. Det er lite hensyn til privatlivets fred eller varsomhet i karakteristikken av offentlige personer, være seg politikere eller popstjerner. Som i politikken har muligens ulikhetene i skillelinjene også rettsvesenet som institusjon gitt hardere linjer for konfrontasjon, og mindre søken etter konsensus og den gyldne middelvei. Man kan utlede av dette at britene er mer opptatt av å få rett og få viljen sin, enn av å være politisk korrekt, som vi er så veldig gode på i Norge. Dette kan, basert på Rokkans teorier, være en årsak til at England ratifiserte terrorlovgivningen etter 9/11 som gir politikerne større makt til å internere enkeltpersoner uten dom i enkeltsaker, og Norge ikke har gjort det. Norske myndigheter er opptatte av å blir oppfattet korrekt av verdenssamfunnet og følge alle regler, mens britiske politikere gjerne tar en fight med både EU og resten av verden.

5.1 Qatada i England

Omar Mahmoud Othman er en jordansk borger med palestinsk bakgrunn, bedre kjent som Abu Qatada. Han ble født i Betlehem på Vestbredden, og er dermed en av de som fritt kunne få statsborgerskap i Jordan etter at Jordan gav avkall på Vestbredden til Israel.

Qatada er under internasjonal embargo fra FNs sikkerhetsråd, for sin rolle i Al-Qaida. Han har blitt arrestert gjentatte ganger i Storbritannia for brudd på antiterrorloven som ble innført i 2002 som en konsekvens av 9/11 (Wikipedia) og han er vurdert som en fare for sikets sikkerhet, men har ikke blitt siktet for noen kriminell handling i England.

Qatada var i sitt fravær siktet for to ulike straffbare forhold i forbindelse med terrorisme. Trusler mot alle vantro og spesielt jødene, samt lovprising av hendelsene 9/11 førte til at innenriksminister David Bluncett fikk han internert. Han ble altså satt i varetekt etter instruks direkte fra politisk hold. Bluncett har også hatt mange samtaler med Jordanske myndigheter, og fremforhandlet avtaler der Jordan går så langt de kan uten å krenke sine egne domstolars uavhengighet at Qatada skal få en rettfærdig rettsak. Det er mange oppslag i britisk presse der Bluncett uttaler seg om saken, noen av disse har dirkete intervjuer med lydopptak, og kan derfor legges vekt på i noen grad. (BBC 17.jan)

5.1.1 Sammenligning Krekar-Qatada

Både Krekar og Qatada anses for å være til fare for rikets sikkerhet, begge anholdes for trusler og oppfordring til terrorisme, om dog med ulik rettsprosess. Begge settes i sammenheng med det ekstremislamistiske miljøet i Europa og i sine hjemland. Begge menes å ha store, farlige nettverksforbindelse til de mest kjente terrornettverkene i verden. Begge er trolig til en viss grad religiøse ledere for islamister i henholdsvis Norge og England. Begge er utvist, men internasjonale konvensjoner hindret utsendelse til opprinnelseslandet. Qatada ble imidlertid sent til Jordan i juli 2013, etter mange års

diplomati, og etter at Jordan ikke lenger var på fy-listen over land man ikke kan sende folk tilbake til.

5.1.2 Bakgrunnen for utvisningsvedtakene og håndteringen av disse.

Jordan og Irak som er Krekars hjemland er til dels sammenlignbare land. Begge har hatt mye uro, og begge har i hovedsak arabisk befolkning, og hovedsakelig er religionen Islam. Men det er også store ulikheter. Irak har vært i krig flere ganger de siste tiårene, og i Nord-Irak der mulla Krekar kommer fra og eventuelt skal sendes tilbake til, er det en egen stat i staten som strekker seg over flere grenser. Her er Kurderne den dominerende gruppen, og Krekar var en av lederne for den Kurdisk-islamistiske frigjøringsgruppen Ansar Al Islam. I dette området gjelder bare delvis Irakiske lover, det er i stor grad de religiøse lederne og militsene som styrer. Dette området er altså svært ustabil, og det er vanskelig å kunne stole på noen garantier fra myndighetene som skal sikre mennesker som sendes hit. Jordan ligger i grenselandet til Nord-Irak, og har derfor mottatt mange hundre tusen flyktninger over grensen under Iran-Irak krigen, og senere flyktninger fra militsenes herjinger i området. På den andre siden grenser Jordan til Palestina, og omfattet tidligere også Vestbredden. Dette området har Jordan senere gitt avkall på, men palestinere som er født i dette området kan fritt innvandre til Jordan og få alle rettigheter som statsborgere av Jordan. Landet er forståelig nok preget av å ligge i et område med store konflikter og mange mennesker på flukt. Dette gjør også at grupper som har sterkt bånd til konflikten samles i Jordan.

Selvfølgelig vil også en slik flyktningestrøm gjøre noe med økonomien i landet, og være en humanitær utfordring. Likevel har jordanske myndigheter hatt etter forholdene bra kontroll. Det kommer jo alltid an på hvem man sammenligner seg med, men sammenlignet med Nord Irak må man kunne si at Jordan er stabilt. Landet er et konstitusjonelt monarki, og har jevnlig valg. Grunnloven er beskyttet med 2/3 flertall. Sammenlignet med sine naboland er inflasjonen lav, BNP relativt høyt per innbygger, og arbeidsledigheten lavere enn i nabolandene. Både Irak og Jordan har dødsstraff, men i Jordan blir den mye sjeldnere brukt. Da det ble gjennomført henrettelser der i 2014, var det første gang på åtte år.

Krekar er ikke enda dømt i sitt hjemland, men er siktet og risikerer dødsstraff. Qatada er dømt i sitt fravær til livsvarig fengsel i Jordan. Dette gjelder to ulike terrorhandlinger i Jordan, men han er også en mann med et omfattende rykte internasjonalt. Når EMC dømte i favør Qatada, var det ikke risiko for dødsstraff som var begrunnelsen for at han ikke kunne sendes til Jordan, men det faktum at Jordan har fri bevisførsel i sitt rettssystem. Det har vi også i Norge, men ikke i England.

Første memorandum mellom England og jordanske myndigheter var i november 2005. Dette var et resultat av to år med forhandlinger. En utløsende faktor var at det i oktober 2005 ble inngått en avtale om at the Adaleh Center og Human Rights, om overvåkning av forholdene. De avla en rapport i februar 2006. Alt dette står beskrevet i dommen Abu Qarada VS the United Kingdom 17 januar 2012. Vi vet at også noen samtaler har vært mellom Norske myndigheter og Irak, men uten at dette har gott håndfaste avtaler. Irak ønsker Krekar utlevert, så forsøket å avtaler er for å sikre Krekar mot dødsstraff. Senest etter regjeringsskiftet var Kallmyr, statssekretær i justisdepartementet, i forhandlinger for å få en avtale på bordet. Så er jo spørsmålet om det ville hjelpe å få en slik avtale på plass, eller om den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen likevel ville betrakte risikoen for inhuman straff ved utsendelse som for stor.

5.1.3 Den Europeiske Menneskerettsdomstolen – normativt juridisk

Den Europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) ble opprettet i 1959 med hjemlet i den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), og ligger i Strasbourg i Frankrike.

Domstolen behandler klager fra enkeltmennesker om brudd på menneskerettene begått av stater innenfor medlemslandene, altså Europeiske land. Qatada har fått sitt vedtak om utsendelse til Jordan opp for EMD, og medhold. Det vil også være interessant å sette Krekar sin sak inn i den konteksten, for å se om vurderingene gjort av norsk og engelsk

rett har noe samsvar. EMD er altså ikke enig med britiske myndigheter om at Qatada kan sendes til Jordan, selv med de avtalene som ble gjort mellom landene gjentatte ganger.

Qatada hadde anklager Engelske myndigheter for brudd på fire ulike artikler i EMK. *Artikkel 3, forhindre tortur og inhuman nedverdiggende behandling.* På dette punktet mener ikke EMK det er grunnlag for å hindre utsending. De vurderer altså det Jordanske systemet som trygt nok når det gjelder tortur, og at det ikke er grunn til å tro at Qatada vil bli torturert ved hjemkomst. Dette grunnet i de avtalen som er inngått mellom landene. Det samme gjelder anklagen om brudd på *Artikkel 5, retten til frihet og sikkerhet.* Qatada vil jo ikke være fri mann i Jordan, for han er dømt for to ulike brudd på terrorlovgivningen i landet, men det er heller ikke intensjonen med artikkelen. Man har rett på frihet som fri mann, men man har ikke rett på frihet dersom man er dømt for et lovbrudd. Saksøker fikk heller ikke medhold etter *Artikkel 13, rett til effektive rettsmidler.*

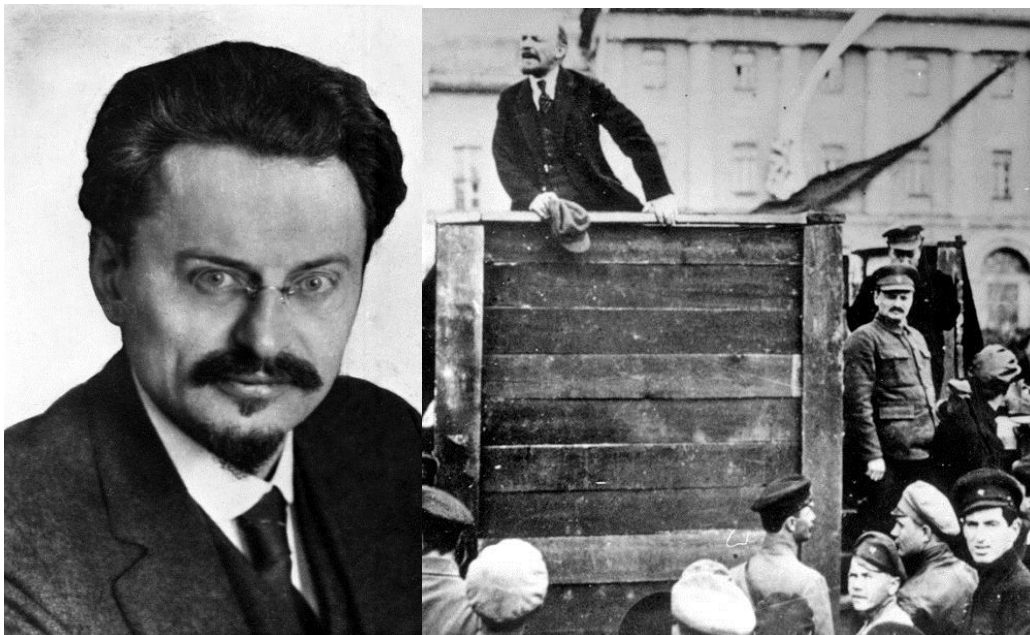
Den artikkelen som gav Qatada medhold var *Artikkel 6, rett til en rettferdig rettergang.* Jordan har på samme måte som Norge fri bevisførsel i retten. Det betyr at et bevis kan brukes i retten, selv om det er skaffet på ulovlig måte. England har til sammenligning ikke fri bevisførsel. I en av sakene som Qatada er dømt for i Jordan, er ett av bevisene mot ham, et vitneutsagn fra en annen siktet i saken gitt under tortur, brukt som bevis for hans skyld. Siden tortur ikke er lovlig, heller ikke i Jordan, kunne man ikke legge vekt på dette beviset dersom Jordan ikke hadde fri bevisførsel, men det har de, og dette vitneutsagnet er dermed tillagt vekt.

I forhandlingene mellom England og Jordan om utleveringen, har Jordanske myndigheter gått så langt de kan i å gi lovnader om at Qatada skal få en rettferdig behandling i jordansk rett. Uavhengige advokater skal oppnevnes, observatører skal få full tilgang osv. men det jordanske myndigheter ikke kan gjøre, er å garantere utfallet av saken, eller love at bevisene innhentet under tortur ikke skal være en del av saken. Det kan de ikke love uten å bryte jordansk grunnlov som sier at rettene er uavhengig. Grunnlag av dette avgjør EMD, hjemlet i *Artikkel 6 i EMK* at Qatada ikke kan sendes tilbake til Jordan, fordi avtalene ikke kan garantere en rettferdig rettergang.

Setter vi Krekarsaken inn i samme kontekst med anklager på de samme artiklene i EMK så er det nok lite sannsynlig at utvekslingen med Irak ville bli et faktum slik forholdene er i dag. Jordan har blitt vurdert som et relativt stabilt land i dommen fra EMD. Det er ikke like sikkert at Irak ville bli vurdert på same måte. Spesielt siden Krekar er fra Nord Irak, der det er mange militante selvstendighetsgrupperinger, som styrer ulike landsbyer. Det er

en ting å kunne inngå en avtale om at styresmaktene skal unngå å bruke tortur og dødsstraff, men når styresmaktene ikke har kontrollen, så hjelper det lite. Amnesty melder om uverdige forhold, (The Guardian 2010) fengslinger uten rettergang og tortur i irakiske fengsler tilbake til 2010, særlig i Nord. Utviklingen i Irak har ikke vært positiv siden den gang. Så selv om norske myndigheter skulle få til en avtale med Irakiske myndigheter som sier at Krekar ikke vil bli torturert eller dømmes til døden, så kan myndighetene i Irak vanskelig garantere for Krekars sikkerhet etter Artikkel 5 i EMK, siden de ikke har kontrollen i det kurdiskdominerte Nord Irak. Så dersom Krekar stevnet Norge for EMD med bakgrunn i utvisningsvedtak, så ville han trolig vunnet frem. Dette blir hypotetisk, siden Krekar ikke har vært i EMD, men vi kan anslå et slikt utfall med sammenligning til Qatadasaken.

5.2 Historisk norsk parallell – Lev Trotskij

Lev Davidovitsj Trotskij (1879-1940) var en revolusjonær bolsjevik og en marxistisk intellektuell. Etter å ha vært en av grunnleggerne av Sovjetunionen og blant annet hjernen bak politbyrået, og var folkekomisær for utenriksspørsmål etter at bolsjevikene kom til makten. På bildet fra Lenins tale står han til høyre for talerstolen. Etter hvert ble han kritisk til Stalins metoder, og det oppstod en ideologisk konflikt, som endte med at Trotskij ble kastet ut av partiet, og utvist fra Sovjetunionen i 1929. Her finnes det få tilgjengelige rettskilder for å dokumentere, så jeg må basere meg på info fra Wikipedia og de kildene som det vises til der. Jeg velger likevel å ta med dette avsnittet for å vise en historisk sammenheng.

Etter noen år rundt i Europa kom Lev til Norge og søkte politisk asyl i 1935. Som et premiss for asyl ble han internert på gården Sundby ved Storsand i Hurum 2. september 1936. Sommeren 1936 oppholdt han seg også en periode på Utøya. Som en del av interneringen hadde Trotskij forbud mot å drive politisk aktivitet. Han hadde likevel flere besøk av flere meningsfeller, og dette ble regnet som politisk aktivitet. Dette førte til at han ble utvist fra Norge og måtte forlate landet 19. desember 1936. Et av hovedargumentene for å sende Krekar til Kyrksæterøra er at det skal bli vanskeligere for han å ta imot besøk. I sin leilighet i Oslo, viser overvåkningen at mange av hans meningsfeller har vært på besøk flere ganger, og dette knyttes opp mot hans politisk/religiøse aktivitet. Så er jo spørsmålet om det er like langt til Kyrksæterøra i dag som det var til Hønefoss i 1936. Vi har vel konstatert siste årene at internett ikke ble noen døgnflue, og dekningen er god også i grisgrendte strøk i Sør-Trøndelag.

Det viser at norske styresmakter også tidligere har internert personer som de har oppfattet som en fare for riktes sikkerhet. Trotskij ble også utvist på lik linje med Krekar, og den gangen ble vi ikke stoppet av internasjonale konvensjoner.

Det er også en parallell mellom dagens frykt for islamismen og mellomkrigstidens frykt for kommunismen. I dag blir ekstrem islam sett som den største trusselen for verdensfreden, mens det etter den russiske revolusjon, var kommunismen som var det store ondet. USA stod da som nå i front for en krig mot terrorisme, og hadde klappjakt på kommunister både i sitt egen land, men også gjennom spionasje og agentvirksomhet i hele Europa. Islam er den nye røde fare. Så skal ikke jeg i denne oppgaven vurdere hvor farlig kommunismen var i mellomkrigstiden var i forhold til ekstrem Islam er i dag, det får bli en annen Bachelor, men vi kan vel se med at ekstremisme av ulike farger har vært oppfattet som en trussel for verdensfreden i hele det 20. århundre og frem til i dag.

6.0 Oppsummering

Krekarsaken er en belastning for det politiske miljøet i Norge, og har vært det under flere regjeringer. Likevel er det en viktig prøvesten på hvor sterkt likhetsprinsippet står i det norske rettssystemet. Selv om politidirektoratet har kompetanse til å internere Krekar, ble vedtaket opphevet, fordi det var for nært i tid til justisdepartementets uttalte ønske om internering. Instruksen som ikke lå til grunn for interneringsvedtaket, men som ble lagt vekk på av lagmannsretten, gikk for langt i å bestemme tvangsmiddel for den gruppen instruksen skulle gjelde for. Dette viser hvor stor vekt retten legger på likhetsprinsippet står i Norge, og hvor viktig skillet mellom domstol og politikk er for oss.

Det er en ganske grunnleggende forskjell på hvordan denne saken ble håndtert, sammenlignet med Qatadasaken i England, der politikerne ikke blir forventet å holde fingrene fra fatet, tvert imot. Ser vi på krekar-saken opp mot Qatadas sak i den Europeiske Menneskerettsdomstolen, ser vi at Norske myndigheter er ganske langt unna å få gjennomført utvisningsvedtaket, og sende Krekar til Irak.

Så hva må man, kan man, bør man gjøre?

Politisk ledelse oppfatter at de må forsøke å finne en løsning på problemet Krekar. Vi ser av den kontakten om har vært mellom departement og direktorat, at det er et ønske om å finne en løsning for internering. Instruksen som ble gitt, viser også en sterkt politisk vilje til å detaljert vise ledelse og handlekraft.

Kjennelsen fra lagmannsretten viser at man ikke kan håndtere dette med direkte instruksjoner. Dette bekreftes i tingretten, men avvises i lagmannsretten. Det er ikke usannsynlig at interneringen vil aktualisere seg på nytt, når Krekar igjen skal ut etter den siste runden med siktelsler og eventuell dom.

Funnene i Qatadas dom fra EMD viser at langt mildere omstendigheter enn det som trolig blir realiteten for Krekar i Irak, hindrer utsendelse etter EMK. Jeg mener dette viser med tydelighet at vi ikke kan sende Krekar til Irak slik som situasjonen er i landet nå.

Etisk er det også betenknninger for hva man bør gjøre. Norsk grunnlov har knesatt likhetsprinsippet, og selv Krekar, med sine udemokratiske holdninger og manglende respekt for norsk lov, bør han ha samme beskyttelse i loven som andre.

Når Mulla Krekar igjen skal løslates til det norske samfunn, vil problemstillingen komme opp igjen. Det vil da være interessant å se hva neste rettsinstans eventuelt vil si om interneringen. Det er uenighet om kjennelsen fra lagmannsretten, og funnene viser at begrunnelsen for opphevelsen av vedtaket er tynt begrunnet og overser politiets kompetanse. Da blir det spennende å følge neste kapittel, og se om denne politiske og juridiske nøtten omsider kan finne en løsning.

Kilder:

Auglend, Mæland, Røsandhaug (2004) Utgave 2, *Politirett*, Gyldendal Akademisk

BBC news, (17. januar 2012) *Home Secretary Davis Bluncett*.

<http://www.bbc.com/news/uk-16601800>

Caramani, Daniele (2014) Utgave 3, *Comparative Politics*, Oxford university press

Daily Mail (8. Februar 2012) [http://www.dailymail.co.uk/news/article-2097108/Abu-](http://www.dailymail.co.uk/news/article-2097108/Abu-Qatada-release-Osama-Bin-Ladens-ambassador-Europe-free-days.html)

[Qatada-release-Osama-Bin-Ladens-ambassador-Europe-free-days.html](http://www.dailymail.co.uk/news/article-2097108/Abu-Qatada-release-Osama-Bin-Ladens-ambassador-Europe-free-days.html)

Dagbladet (12.12.2014)

<http://www.dagbladet.no/2014/12/12/nyheter/innenriks/politikk/samfunn/nrk/36698652/>

Eckhoff, Torstein (2014) Utgave 10 ved Eivind Smith. *Forvaltningsrett*.

Universitetsforlaget AS

Eckhoff, Torstein (1993) utgave 3, *Rettskildelære*, Engers Boktrykkeri AS

Gosepath, Stefan (2001) *Equality*, Stanford Encyclopedia of Philosophy

<http://plato.stanford.edu/entries/equality/>

Jacobsen (2005), *Hvordan gjennomføre undersøkelser*, Høyskoleforlaget

Norges offentlige Utredninger (2006:14) *Gransking av Utlendingsdirektoratet*,

Departementets servicesenter Informasjonsforvaltning

The Guardian (13.sept 2010) [http://www.theguardian.com/world/2010/sep/13/torture-](http://www.theguardian.com/world/2010/sep/13/torture-abuse-iraq-jails-amnesty)

[abuse-iraq-jails-amnesty](http://www.theguardian.com/world/2010/sep/13/torture-abuse-iraq-jails-amnesty)

Tornes, Kristin red. (2012) *Evaluering i teori og praksis*. Trondheim: Akademika forlag.

Wikipedia (15.05.2015) *Abu Qatada* http://en.wikipedia.org/wiki/Abu_Qatada

Wikipedia (10.05.2015) *Mulla Krekar* http://no.wikipedia.org/wiki/Mulla_Krekar

Wikipedia (24.04.2015) *Lev Trotskij* http://no.wikipedia.org/wiki/Lev_Trotskij

Vedlegg:

Kjennelse 20.03.2015 i Borgarting lagmannsrett

<https://lovdata.no/dokument/LBSTR/avgjorelse/lb-2015-19930?q=krekar>

European Court of Human Rights, case of Othman Abu Qatada vs United Kingdom

<http://www.bailii.org/cgi->

[bin/markup.cgi?doc=/eu/cases/ECHR/2012/56.html&query=qatada&method=boolean](http://www.bailii.org/cgi-bin/markup.cgi?doc=/eu/cases/ECHR/2012/56.html&query=qatada&method=boolean)